

Ölands Södra Udde

Svenskt nr: 552800
Int.nr: C 7280
Lat./Long.: N 56 12, O 16 24
Tidigaste fyr år: 1785
Nuvarande fyr år: 1785
Automatiserad år: 1948
Avbemannad år: 1980
Tornets höjd: 41,6 m
Lyshöjd över havet: 41 m
Lysvidd: 18 nm

Original optik: (Öppen stenkolseld)
Nuvarande optik: 3:e ordn. (1000 mm) dioptrisk planlins med bulls-eye och 5 inslipade ringar omgivna av ett varierande antal (8-12) separata katadioptriska prismaringar, 2 fack á 135°, monterade 90° mot varandra samt katoptrisk spegel 90°, roterande, kvicksilverlagrad, Barbier Bernard & Turenne.
Fyrapparat: 2x1000W 120V lampor, dubblerad el. drivanordning för linsen, landkabel, diesel.
Övrig utrustning: Bifyr: 2:a ordn. (1400 mm) dioptrisk trumlins 60° med katadioptrisk krona (12 ringar) och krans (5 ringar), linshöjd krona 830, trumma 816, krans 498 = 2144 mm, 2x1000W 120V lampor
Byggnadsmaterial: Kalksten, rappat
Tornets färg & form: Vitt runt torn med svart bälte

Fyrplatsbostäder: Naturvårdsverket (1984). Inga övernattningsplatser

Ägare: SjöV äger fyr och maskinhus

Kontaktperson: Ottenby Naturrum informerar 0485-661200, 661093,
www.sofnet.org/ofstn/naturum/index.html

Vägbeskrivning: Väg brofästet Öland - fyren c:a 54 km. Kör väg 136 söderut till slutet.

Övrig information: Redan 1669 planerades en fyr på Ölands södra udde men planen fullföljdes aldrig. Troligtvis fanns periodvis någon form av fyrljus på udden (en vippfyr finns på en karta från 1677) tills nuvarande fyr byggdes 1785 (troligen av ryska krigsfångar), ritad av överintendenten Carl Cronstedt. Fyren ändrades från öppen till täckt stenkolsfyr 1822 och en hissanordning för kol installerades. År 1843-45 fick den en ny lanternin, en trevektig moderatörlampa för rovolja (förbrukning 30 cl/tim) och en 2:a ordn. dioptrisk trumlins 5 fack á 60° med konkava folierade glasspeglar ovanför trumman samt 1 fack á 60° med sfärisk spegel, Henry Lepaute. Fyren tändes 1 september 1845, klassificerades som stillastående lenticelfyr af 2:a ordningen och skenet syntes 4-4½ mil vid klart väder. År 1847 byttes spegelfacket ut mot ett linsfack. År 1864 installerades 6 fack krona (12 ringar) och 5 fack krans (5 ringar), år 1878 urverk och persiennapparat. År 1887 byttes lampröret för rovolja ut mot en fyrvektig lampröret för fotogen (förbrukning 75 cl/tim). År 1906 installerades nuvarande linsapparat, en ny persiennapparat, luxljus (förbrukning 90 cl/tim) samt nuvarande bifyr då med luxljus (förbrukning 40 cl/tim). Ljusstyrkan ökades därmed från 5.000 till 150.000 Heffnerljus. Fyren elektrifierades år 1948 (1000W 130V lampa). Den avsmalnande sockelväningen i kombination med den stickbågevälvda portalen, den inflyttade dörren och skrifttavlan ovanför valvet (Gustaf III 1785) ger fyren ett speciellt arkitekturhistoriskt värde. Fyren kallas "Långe Jan" och är Sveriges högsta fyr. Fram till 1962 var den även Skandinaviens högsta fyr. Ett litet fyrmuseum och värmestuga finns i fyrvaktarbostaden närmast fyren. Dessutom finns ett nybyggt fågel- och naturmuseum.

Skydd enligt lag: Statligt byggnadsminne 1935, fyren. Föreslagen som nationalarv.